

پرسش ۱۵۳: توکل به خدا و در عین حال عمل کردن با سببها!

السؤال / ۱۵۳ : ثمة إشكالية نعانيها، طرفاها التوكل على الله من جهة، والتعامل مع الأسباب من جهة أخرى. ما القول الفصل فيها ؟

عبد الرزاق هاشم - البصرة

ما با اشکالی روبه‌رو می‌شویم؛ از یک طرف به خدا توکل و از طرف دیگر با سببها عمل کنیم! سخن شما در این خصوص چیست؟

فرستنده: عبدالرزاق هاشم - بصره

الجواب: بسم الله الرحمن الرحيم، والحمد لله رب العالمين

لا يوجد تعارض بين التوكل على الله وهو مسبب الأسباب وبين العمل بالأسباب. فعلى المؤمن أن يرى الله مسبب الأسباب قبل السبب ومعه وبعده؛ لأنه لا قوة إلا بالله.

پاسخ: بسم الله الرحمن الرحيم، والحمد لله رب العالمين.

بين توکل به خدا که مسبب اسباب است و تعامل با اسباب، تعارضی وجود ندارد. مؤمن باید خداوند مسبب اسباب را قبل از سبب، به همراه آن و بعد از آن ببیند؛ چرا که لا حول و لا قوت الا بالله.

وهذا العالم هو عالم الأسباب، فكذب من قال أنا متوكل على الله وهو لا يعمل؛ لأن الله يأمره بالعمل، قال تعالى: (هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ ذُلُولًا فَامشُوا فِي مَنَاكِبِهَا وَكُلُوا مِنْ رِزْقِهِ وَإِلَيْهِ النُّشُورُ) ([601]).

این عالم، جملگی عالم اسباب است. کسی که بگوید به خدا توکل کردم و عملی انجام ندهد، دروغ گو است؛ چرا که خداوند فرمان به عمل کردن داده و فرموده است: « او کسی است که زمین را رام شما گردانید؛ پس بر راههای آن سیر کنید و از روزی خدا بخورید و بازگشت به سوی او است » ([602]).

فَاللّٰهُ سُبْحٰنَهُ وَتَعَالٰى يَقُولُ اَمْشَوْا فِى مَنَاكِبِهَا، اَيِ اَعْمَلُوْا بِالْاَسْبَابِ الَّتِى ذَلَّلْتَهَا لَكُمْ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ وَحْدَهُ.

السيد أحمد الحسن - وصي ورسول الإمام المهدي (ع)

خداوند سبحان و متعال می فرماید «بر راههایش سیر کنید» یعنی با اسبابی که برای شما آماده کرده ایم عمل کنید. والحمد لله وحده.

سید احمد الحسن - وصی و فرستاده ی امام مهدی (ع)

[601] - الملك: 15.

[602] - ملك: 15.